

**Unios notatserie
nr. 4/2010**

Unios
kommentarer til
regjeringens forslag til
Revidert budsjett for 2010 og
Kommuneproposisjonen
for 2011

Brev til Finanskomiteen og Kommunal- og forvaltningskomiteen
21. mai 2010

Innhold	Side
Unios 10 krav	3
Fare for nye finanskriser.....	4
Arbeidsmarkedet.....	8
Likelønn.....	11
Kommuneøkonomien	11
Barnehager.....	15
Grunnskole og videregående opplæring.....	16
Samhandlingsreformen.....	17
Avvikling av refusjon for poliklinisk fysioterapi.....	17
Forskning og høyere utdanning.....	18
Politiet.....	18
Den norske kirke.....	19

Unios notatserie på www.Unio.no (utdrag)

- Nr 1 2006 Pensjonsopptjening for studier
- Nr 1 2007 Tjenestedirektivet – en oversikt
- Nr 6 2007 Personellbudsjett for velferdstjenester i lys av Soria Moria, oppdatert juni 2007
- Nr 7 2007 Uføreutvalget – en kort presentasjon og noen foreløpige vurderinger
- Nr 8 2007 Arbeidsmiljø, sykefravær og inkludering
- Nr 1 2008 Unios innspill til Likelønnskommissjonen januar 2008
- Nr 2 2008 AFP-utvalget, en kort presentasjon og noen kritiske merknader
- Nr 4 2008 Skift/turnus og deltid
- Nr 5 2008 Kan ny AFP i privat sektor overføres til offentlig sektor?
- Nr 1 2009 Makt og innflytelse i EU – fagbevegelsens rolle
- Nr 3 2009 OfTP-utvalget – en kort presentasjon og noen kritiske merknader til rapporten
- Nr 5 2009 Offentlig tjenestepensjon – om meklingsresultatet 2009
- Nr 6 2009 En oversikt over lønn for ledere i kommunesektoren
- Nr 7 2009 Unios kommentarer til forslaget til statsbudsjett for 2010
- Nr 1 2010 Unios innspill til regjeringen Stoltenberg i forkant av 2011-budsjettet
- Nr 2 2010 Ny pensjonistbeskatning - kommentarer til regjeringens forslag
- Nr 3 2010 Skattlegging av pensjonsinntekt - Unios høringssvar
- Nr 4 2010 Unios kommentarer til Revidert budsjett 2010 og Kommuneproposisjonen 2011

Unios notatserie gir bakgrunn og kommentarer til aktuelle faglige og politiske spørsmål. Her trykker vi også Unios syn i viktige høringssaker og våre innspill i forbindelse med statsbudsjett mv.

Unios 10 krav

1. Unio mener at hensynet til sysselsettingen og offentlige basisoppgaver er viktigere enn hvor raskt en vender tilbake til handlingsregelen. Med noe lysere utsikter for norsk økonomi er det riktig av regjeringen å la bedre anslag på både skatteinntekter, utbytteinntekter og utgifter i hovedsak slå ut i redusert oljepengebruk i årets budsjettrevisjon. Budsjettet har fortsatt en god innretning. Bruk av offentlige utgifter har gitt lavere ledighet enn skattelette ville gjort.
2. Unio krever at regjeringen finansielt følger opp likelønnsloftet for kvinnedominerte utdanningsgrupper i offentlig sektor.
3. Unio krever at kommunesektorens frie inntekter i 2011 økes med 2-3 mrd. kroner ut over de foreslåtte rammene. Kommuneproposisjonens rammer ligger bare svakt over behovsveksten, og gitt helt nødvendig vedlikehold vil dette bety standardnedgang i undervisning, helse og omsorg, i strid med løftene fra Soria Moria II.
4. Unio viser til at fylkeskommunene over flere år har hatt en lavere vekst i frie inntekter enn i behovene, noe som har rammet videregående opplæring. Det trengs et flerårig krafttak for å rette opp dette. Rammene for 2011 må minst økes med 0,5 mrd. kroner ut over Kommuneproposisjonens forslag.
5. Unio krever at målet om økt lærertetthet følges opp med et lovbasert minstekrav slik Soria Moria II sier. Så lenge et slikt krav ikke er lovfestet vil kommuner og fylkeskommuner systematisk underfinansierer skolene med svekket lærertetthet som resultat.
6. Unio beklager at barnehagetilskuddene innlemmes i inntektssystemet før en har fått en fullt utbygget og stabilisert sektor. Når det skjer samtidig med en alt for lav samlet ramme for de frie inntektene vil dette lett medføre reduserte midler til sektoren. Unio krever et juridisk forpliktende regelverk som setter klare kvalitetskrav for barnehagesektoren i form av minstestandarder for samlet og for fagutdannet bemanning.
7. Unio krever at det bevilges 250 mill. kroner til 5000 nye studieplasser. Søkningen til høyere utdanning er rekordhøy.
8. Unio krever at rehabilitering blir et viktig område i utviklingen av lokalmedisinske sentra og kommunesamarbeid. Økt innsats på forebygging vil styrke effektene av forslagene i samhandlingsreformen.
9. Unio mener at de økte rammeoverføringene til de regionale helseforetakene for 2010 som var ment å dekke poliklinisk fysioterapi må overføres de helseforetak som hadde refusjon for dette i 2009. I 2011 må det foreligge ISF-refusjon og muligheter for å kreve egenandeler for poliklinisk virksomhet utført av fysioterapeuter og ergoterapeuter.
10. Unio krever at driftsbudsjettene til politiet økes med 200 mill. kroner for 2010. Store beløp fra driftsbudsjettene til IKT-satsing rammer bemanningen.

21. mai 2010

Unios kommentarer til Revidert budsjett 2010 og Kommuneproposisjonen 2011

Unio mener det er riktig av regjeringen å la bedre anslag på både skatteinntekter, utbytteinntekter og utgifter i hovedsak slå ut i redusert oljepengebruk i årets budsjettrevisjon. Bedre utsikter for internasjonal og norsk økonomi gjør det mulig å redusere det strukturelle oljekorrigerte underskuddet på statsbudsjettet betydelig samtidig som den anslåtte økningen i arbeidsledigheten reduseres og det er funnet plass for enkelte nye satsinger. En raskere tilbakevending til handlingsregelen letter presset mot pengepolitikken. Til tross for dette øker behovet for koordinering i den økonomiske politikken. Presset mot konkurranseutsatt industri er stort. Om kronkursen fortsetter å styrke seg, noe vi må vente over tid til tross for de siste dagenes sterke svekkelse grunnet ny internasjonal finansuro, må norske renter settes ned og andre tiltak brukes for å dempe boligprisveksten. Unio mener at revisjonen av årets budsjett burde gitt rom for noe mer satsing på investering i kompetanse, velferd og høyere læresteder, og ikke bare tradisjonelle satsinger på kriserammet virksomhet. Unio mener videre at budsjettrevisjonen gir økt rom for satsing på kommuneøkonomien i 2011. Kommuneproposisjonenes forslag om nær nullvekst i de frie inntektene etter at den demografiske behovsveksten er dekket er ikke akseptabel. Hensynet til sysselsettingen og offentlige basisoppgaver er viktigere enn hvor raskt en vender tilbake til handlingsregelen.

Fare for nye finanskriser

Prognosene for 2010 og 2011 som OECD publiserte i november i fjor viser at verdensøkonomien igjen er i vekst, blant annet hjulpet av bedre utsikter i de fremvoksende økonomiene i Asia. Verdenshandelen ble anslått å øke 6 prosent i 2010 mot en nedgang på hele 12,5 prosent i 2009. Mye av årsaken til den gryende oppgangen ligger i de kraftige penge- og finanspolitiske tiltakene som mange land har iverksatt. Ekspansiv likviditetspolitikk, styringsrenter nær null og finanspolitisk stimulering tar nå til å virke.

Stor statsgjeld gir lave renter og strammere finanspolitikk internasjonalt

En oppdatert analyse fra OECD tyder imidlertid på at veksttaket internasjonalt blir svakere i første halvår i år enn andre halvår i fjor. Mens den ekspansive pengepolitikken internasjonalt ser ut til å bli videreført, blir finanspolitikken nå strammet kraftig inn. I oppgangskonjunktoren forut for den globale finanskrisen i 2008 hadde mange land lite fokus på å bedre statsfinansene. Man var vant til at det var pengepolitikken som regulerte konjunktorene, og at finanspolitikken var mer passiv. Finanskrisen endret dette. Budsjettunderskuddene økte kraftig som følge av reduserte skatteinntekter, økte trygdeutgifter og redningspakker for bankene.

For å hindre kraftige fall i etterspørselen som følge av finanskrisa, økte landene utgiftene over statsbudsjettene ytterligere og rentene ble satt ned til nær null i mange land. Nå har mange stater så stor gjeld at kreditorer frykter mislighold av gjelden, slik at pengemarkedsrentene

igjen øker og kredittmarkedene tørker inn. Finanskrisen har utviklet seg til en gjeldskrise, som kan føre til en ny global finanskrise. I tillegg er det fortsatt behov for konsolidering av finansielle balanser både i husholdninger, bedrifter og banker i mange land. Det har skapt økt usikkerhet om vekstutsiktene i verdensøkonomien framover. Det eneste som nå synes sikkert er at rentene vil forbli lave i lang tid på grunn av behovet for finanspolitisk konsolidering i mange land.

Høy arbeidsledighet i mange land

Arbeidsledigheten, som oftest ligger noe etter i konjunkturforløpet, ventes på grunn av det sterke tilbakeslaget i 2009 å øke til over 8 prosent i OECD-området som gjennomsnitt i 2009 og nå en topp på 9 prosent i 2010. I USA har ledigheten ligget på om lag 10 prosent siden oktober 2009, anslaget for gjennomsnittsnivået i 2010 er bare svakt under 10 prosent. Ledigheten i euroområdet antas å fortsette å stige til nærmere 11 prosent i 2011 grunnet svakere vekstprognoser enn i USA.

Tabell 1: Realøkonomiske virkninger av finanskrisa, økonomiske anslag gitt på forskjellige tidspunkt for 2009 og 2010, prosentvis vekst fra året før

	2009		2010		
	nov 08	mai 10	nov 08	nov 09	mai 10
Bruttonasjonalprodukt					
- Euroområdet	-0,6	-4,0	1,2	0,9	0,9
- USA	-0,9	-2,5	1,6	2,5	3,1
- Kina		8,7			10,0
Arbeidsledighet					
- Euroområdet	8,6	9,4	9,0	10,6	10,3
- USA	7,3	9,2	7,5	9,9	9,6
Verdenshandelen	1,9	-12,5*	5,0	6,0	

Kilde: Revidert nasjonalbudsjett 2010, OECD Economic Outlook nr. 84 (nov 2008) og nr. 86 (nov 2009)

* OECD-anslag i november 2009

Krisetiltakene gir gode resultater i Norge

I Norge har nedgangskonjunkturen nå begynt å ramme en del tjenesteytende næringer etter først å ha gitt en markert nedgang i industrien og i bygge- og anleggsvirksomheten. Det er særlig tjenesteyting til annen forretningsvirksomhet som nå merker konjunkturedgangen. Verdiskapingen innen forretningsmessig tjenesteyting, som alene er større enn hele industrien, var i andre halvår i fjor nesten 5 prosent lavere enn i første halvår.

Nedgangen i boligbyggingen ser imidlertid ut til å ha stoppet opp, og igangsettingen av nye boliger viser tegn til å øke. Samtidig har boligprisene hentet opp hele fallet i 2007 og 2008. Boligprisveksten fortsetter, men i et mer moderat tempo enn i fjor. I tillegg til et relativt sterkt bruktboligmarked, har konsumet i husholdningene økt med over en prosent hvert kvartal siden 2. kvartal i fjor. Varekonsumet har økt sterkere enn tjenestekonsumet. Det er særlig de lave rentene og sterkere realinntektsvekst i husholdningene i 2009 enn ventet som har stimulert husholdningene til å øke boliggetterspørselen og konsumet.

Økt etterspørsel fra husholdningene har gjort at Norges Bank har økt styringsrenten med til sammen 0,75 prosentpoeng siden 28. oktober i fjor. Den økte renta har kommet i en periode med ny internasjonal finansuro på grunn av alvorlige gjeldsproblemer. Mange land har holdt rentene uendret nær null. Økt rentedifferanse mot utlandet har inntil nylig gitt en sterk økning i kronens verdi. Den handelsvektede kronekursen var nesten 6 prosent sterkere i april i år enn april i fjor. Overfor euroen styrket krona seg med hele 9,8 prosent i samme periode. Ny internasjonal finansuro de siste dagene har igjen svekket kronas verdi kraftig. Som sist antas dette å være et forbigående fenomen.

Selv om kronekursen er svak i perioder med internasjonal finansuro, og dermed gir norsk industri et pusterom, antas krona over tid å styrke seg. En sterk krone, slik vi har hatt inntil de siste dagene gjør at pengepolitikken virker i klart innstrammende retning. Dette vil først og fremst ramme industrien som i utgangspunktet er den næringen som har størst problemer fra lav etterspørsel internasjonalt.

I Revidert nasjonalbudsjett anslås budsjettpolitikken i 2010 å stimulere aktiviteten tilsvarende 0,8 prosent av trend-BNP for Fastlands-Norge. Den noe sterkere finanspolitiske stimulans enn lagt til grunn i det vedtatte budsjettet fra i fjor høst skyldes dels en sterkere nedjustering av det strukturelle underskuddet for 2009 enn 2010. De nye anslagene for oljepengebruk i 2010 viser nå at veien tilbake til handlingsregelens 4-prosentbane går langt raskere enn tidligere lagt til grunn. Det vil gjøre det lettere å holde rentene lave.

Unio er fornøyd med hvordan regjeringen gjennom den økonomiske politikken har møtt nedgangskonjunkturen. Innretningen på finanspolitikken for 2011 må fortsatt være økte offentlige utgifter framfor skattelette, blant annet for å dekke behovene på kunnskaps- og velferdsområdet. Unio mener at hensynet til sysselsettingen og offentlige basisoppgaver er viktigere enn hvor raskt en vender tilbake til handlingsregelen.

Regjeringen legger i Revidert budsjett til grunn at veksten tar seg opp til "normalvekst" i 2011 (2 3/4 prosent). Dette er i tråd med SSBs prognoser fra februar som sier at lavkonjunkturen i Norge blir langvarig. Høyere anslag på ledigheten i 2011 i SSBs prognoser skyldes høyere vekst i arbeidsstyrken (høyere arbeidsinnvandring) enn det regjeringen legger til grunn. Til tross for fortsatt nedgangskonjunktur, i Norge og internasjonalt, og fortsatt ekspansiv finanspolitikk fra regjeringen, blir finanspolitikken nå delvis motvirket av pengepolitikkenes virkning på kronekursen (gitt at de siste dagenes virkninger på kronekursen gir seg). Dette rammer særlig industrien.

Renta må settes ned om krona igjen fortsetter å styrke seg

Unio mener det er viktig at Norges Bank deler forståelsen for den ekspansive politikken i 2010, slik at pengepolitikken ikke motvirker finanspolitikken. Dette vil være i tråd med retningslinjene for pengepolitikken hvor det heter at pengepolitikken skal sikte mot stabilitet i den norske kronas nasjonale og internasjonale verdi, herunder også bidra til stabile forventninger om valutakursutviklingen. Samtidig skal pengepolitikken understøtte finanspolitikken ved å bidra til å stabilisere utviklingen i produksjon og sysselsetting.

Sterk boligprisvekst og gjeldsopplåning var en av årsakene til finanskrisen. Et lavt rentenivå gjennom mange år forsterket krisens omfang. Boligprisene har nå hentet seg inn igjen etter nedgangen i 2008, og gjeldsveksten i Norge har ikke blitt redusert så mye som en skulle forvente. Dette er også noe sentralbanken må ta hensyn til i rentesettingen, men Norges Bank kan ikke sette renta helt uavhengig av rentenivået i andre land.

Ensidig norsk renteøkning styrker kronekursen og svekker konkurranseevnen for industrien enda mer. I en situasjon der faren for nye internasjonale finanskriser har økt, og finanspolitiske innstramminger i mange land demper vekstutsiktene internasjonalt, og således også for norsk industri, kan ikke Norges Bank fortsette å øke renteforskjellene til utlandet. Unio mener at en tvert om må vurdere å redusere norske renter dersom kronekursen igjen fortsetter å styrke seg. De er behov for økt koordinering og styring av den samlede økonomiske politikken.

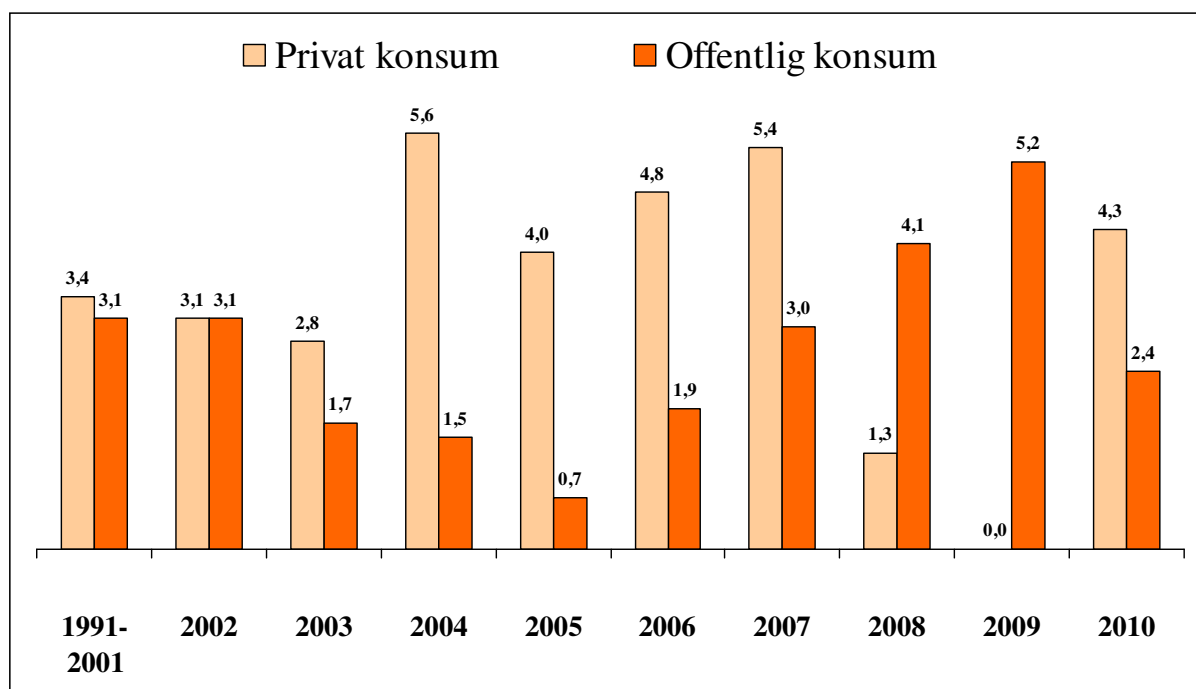
Så lenge rentenivået er såpass lavt internasjonalt er det andre tiltak i kredittpolitikken og i finanspolitikken som eventuelt må begrense låneveksten og boligprisoppgangen. Økte egenkapitalkrav i norske banker og minimumskrav til gjeldsbetjeningsevne til boliglånsøkere er blant tiltakene som bør vurderes. Videre kan en sosial boligbyggingspolitikk i pressområder og økt boligsjatt på dyre boliger bidra til å dempe boligprisveksten.

Tabell 2 og figur 1 viser anslag for utviklingen i norsk økonomi fram til 2012. For inneværende år anslås fastlandsøkonomien å vokse med 2,1 prosent, godt under trendvekst. Privat konsum ventes å komme tilbake til gamle høyder. Økningen forklares med lav rente og god realinntektsvekst i tillegg til en betydelig innhentingseffekt etter nullvekst i det private konsum i 2009. Blant annet tar bilsalget seg kraftig opp. Offentlig konsum anslås å vokse med 2,4 prosent i 2010, under det halve av veksten i "tiltaksåret" 2009 tross høy oljepengetbruk.

Tabell 2: Økonomiske anslag for norsk økonomi 2009-2012, prosentvis endring fra året før der annet ikke er oppgitt

	2009	2010		2011	2012
	NR feb 10	NB okt 09	RNB mai 10	SSB feb 10	SSB feb 10
Privat konsum	0,0	4,0	4,3	4,7	3,8
Offentlig konsum	5,2	2,1	2,4	1,9	1,9
Br.inv. i utvinning og rørtr.	6,4	3,0	-2,5	-1,3	3,4
Br.inv. fastlandsbedrifter	-14,5	-2,6	-7,8	0,2	4,6
Boliginvesteringer	-18,9	0,5	-1,5	12,3	9,1
Br.inv. i offentlig forvaltning	2,7	-2,0	5,1	-7,7	2,0
Eksport tradisjonelle varer	-7,8	1,6	4,7	2,8	2,3
Import av tradisjonelle varer	-13,1	1,9	4,7	5,7	5,5
BNP Fastlands-Norge	-1,5	2,1	2,1	2,7	2,7
Sysselsatte personer	-0,4	-0,4	-0,1	0,4	1,1
AKU-ledighet, nivå	3,2	3,7	3,5	3,9	3,9
Årslønn	4,1	3½	3¼	3,4	3,9
KPI	2,1	1¾	2,2	1,3	2,0
KPI-JAE	2,6	1½	1,3	1,3	1,8
3-mndr. pengemarkedsrente	2,5	3,5	2,7	3,4	4,5
Sparerate husholdningene, nivå	7,5		5,9	4,6	3,2
Råoljepris, kroner per fat	388	425	475	479	512

Kilde: Nasjonalregnskapet (NR), Nasjonalbudsjettet 2010 (NB) og Revidert 2010 (RNB), SSB ØA 1/2010

Figur 1: Utviklingen i privat og offentlig konsum 1991-2010, realvekst i prosent

Kilde: Nasjonalregnskapet og RNB 2010

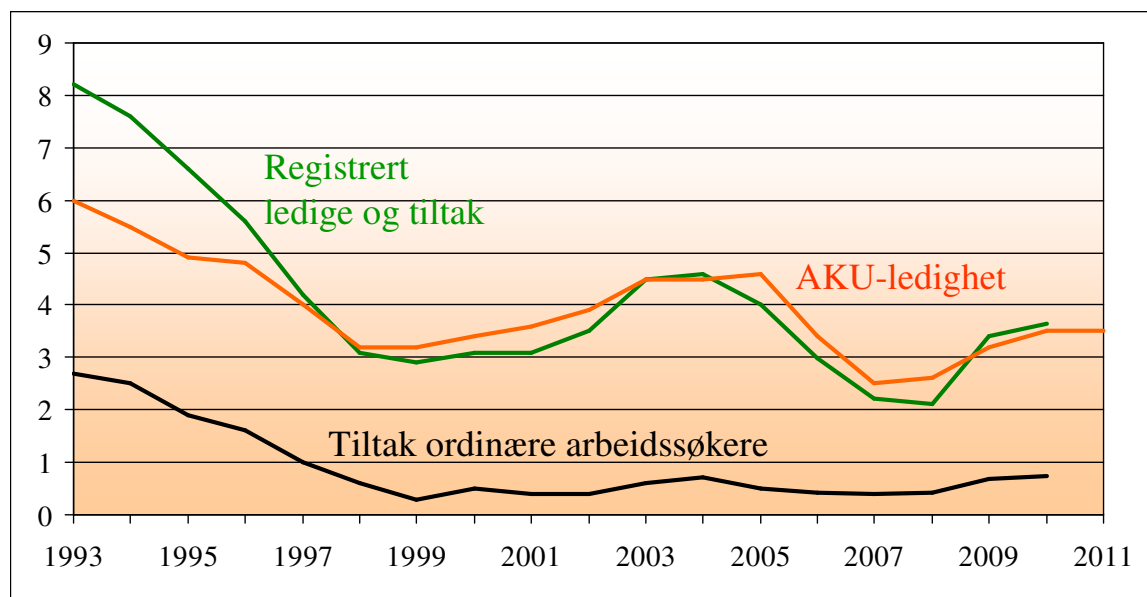
Arbeidsmarkedet

Norge får drahjelp av den økonomiske oppgangen ute og husholdningene er mer optimistiske. Sammen med regjeringens krisepakker og det opprinnelige budsjettet for 2010 gir dette en gunstigere utvikling i arbeidsmarkedet enn tidligere anslått. Fallet i sysselsettingen dempes og veksten i arbeidsledigheten blir mindre.

Revidert nasjonalbudsjett legger til grunn at sysselsettingen målt ved AKU vil gå ned med beskjedne 0,1 prosent (under 3000 personer) i år etter en nedgang på 12 000 i 2009. Arbeidsledigheten ventes nå å stabilisere seg rundt 3,5 prosent av arbeidsstyrken tilsvarende omlag 90 000 personer i 2010 og 2011, omlag 10 000 over 2009-nivået. Dette er en bedre prognose for arbeidsledigheten enn den SSB presenterte i Økonomisk utsyn i februar i år. SSB så da for seg at ledigheten ville nå en topp på 3,9 prosent i 2011 og 2012, dvs mer enn 100.000 helt arbeidsledige. Forskjellen ligger først og fremst i at SSB tror arbeidsstyrken vil vokse mer enn det regjeringen legger til grunn i sine prognoser.

Sysselsettingsprosenten, antall sysselsatte som andel av antall personer i alderen 15-74 år, nådde en topp på 72,0 prosent i 2008 og ventes å gå ned til 69,4 prosent i 2010. I internasjonal sammenheng er sysselsettingen i Norge fremdeles i verdenstoppen.

Sysselsettingen målt med AKU økte med hele 81 000 personer både i 2007 og 2008. I konjunkturoppgangene på 70-, 80-, og 90-tallet var årsveksten på det meste om lag 60 000 personer. Sett på denne bakgrunn er sysselsettingsnedgangen i Norge etter finanskrisa og problemene i flere søreuropeiske land beskjeden. 16 000 færre var sysselsatt i 2009 og nedgangen i 2010 er anslått til 3000.

Figur 2: Arbeidsledighet og ordinære arbeidsmarkedstiltak i prosent av arbeidsstyrken

Kilde: SSB AKU, NAV Arbeid og velferd nr 2. 2010, Revidert nasjonalbudsjett 2010

Tabell 3 og 4 viser at den siste høykonjunkturen, som var på sitt kraftigste i 2007 og 2008, presset AKU-ledigheten ned i 2,5 prosent av arbeidsstyrken i 2007 og summen av registrert ledige og ordinære tiltaksplasser (bruttoledigheten) helt ned i 1,7 prosent i 2008. Disse ledighetsnivåene er betydelig lavere enn ledighetsbunnen i den forrige høykonjunkturen på slutten av 1990-tallet. Trenden med stadig høyere strukturell ledighet de siste 30 årene ble dermed brutt.

Virkningene av den globale finanskrisa på det norske arbeidsmarkedet krever i større grad enn tidligere tiltak for omstilling, og den økte ledigheten er i større grad av strukturell karakter. Mannlige industriarbeidsplasser rammes hardest. 1. kvartal 2010 var det 20 000 færre industriarbeidsplasser enn ett år tidligere. Flesteparten av de nye arbeidsplassene kommer i kvinnedominerte deler av offentlig sektor, særlig helse og omsorg hvor det var 18 000 flere sysselsatt i 2009 enn året før. Behovet for omstilling og ny kompetanse er derfor økende.

Unio mener at kampen mot den strukturelle ledigheten må styrkes. Det må både settes inn tiltak mot deler av industrien som sliter mest og tiltak for å styrke kompetansen for folk som jobber i helse- og omsorgsyrkene og undervisningssektoren hvor en utbredt bruk av ufaglært arbeidskraft svekker tjenestekvaliteten.

I følge SSBs Arbeidskraftundersøkelse har andelen av de arbeidsledige som har søkt arbeid i mer enn et halvt år steget fra 19 prosent i 1. kvartal 2009 til 32 prosent i 1. kvartal 2010. Ungdomsledigheten er høy. Over en tredel av de arbeidsledige er 24 år eller yngre. Unio mener at arbeidsmarkedstiltakene må holdes på et høyt nivå både for å møte utfordringene i tradisjonelle industriyrker og for å bekjempe den høye ledigheten blant ungdom. Arbeidsledig ungdom under 24 år må sikres tilbud om skole eller tiltaksplass. Langtidsledige må i større grad tilbys tiltak.

Unio mener omtalen av arbeidsmarkedspolitikken i Revidert nasjonalbudsjett og omgrupperingsproposisjonen er sterkt mangelfull. Det eneste som framgår av dokumentene er at en kvart milliard i budsjettøkning skal brukes til å gjennomføre 3200 færre tiltaksplasser. Det kan være fornuftig å satse på dyrere tiltak, som vanligvis betyr kvalifiseringstiltak, hvis innsatsen må styrkes overfor spesielle grupper. Men budsjettdokumentene sies ikke om styrkingen er begrunnet i strukturelle trekk ved utviklingen i arbeidsmarkedet, om det er en styrking rettet mot økningen i langtidsledigheten eller ungdomsledigheten, om det er en styrking av de ordinære arbeidsmarkedstiltakene eller tiltakene overfor yrkeshemmede. De arbeidsledige fortjener bedre.

Tabell 3: AKU-ledighet og konjunkturer

	Ledighetsbunner			Ledighetstopper	
	Personer	Pst		Personer	Pst
1974	25.000	1,5	1975	40.000	2,3
1977	27.000	1,5	1979	38.000	2,0
1980	32.000	1,7	1983	69.000	3,4
1986	42.000	2,0	1993	127.000	6,0
1998/1999	74.000	3,2	2005	111.000	4,6
2007	63.000	2,5	2010/2011*	91.000	3,5

* Revidert nasjonalbudsjett legger til grunn at ledigheten stabiliserer seg på 3,5 pst i 2010 og 2011, men presenterer ikke framskrivninger som underbygger dette. SSBs ØA 1/2010 februar 2010 viser en topp i ledigheten på 3,9 prosent i 2011 og 2012.

Tabell 4: Utviklingen i ledighet og tiltaksplasser, antall personer i 1000 og prosent

	(1)	(2)	(3)	(3/1)	(4)	(4/2)	(5)	(5/2)	(6)	(5+6)	6/(5+6)
	Per- soner 15-74	Arbeids- styrke 15-74	Antall syssel- satte	Syssel- settings prosent	AKU- ledige	AKU -pst	Regi- strert ledige	Reg. ledige i pst	Ordi- nære tiltak	Brutto -ledige	Tiltaks -andel i pst
1993	3.163	2.131	2.004	63,4	127	6,0	118	5,5	57	175	33
1995	3.184	2.186	2.079	65,3	107	4,9	102	4,7	42	144	29
2001	3.214	2.361	2.278	70,9	84	3,6	63	2,7	10	73	14
2002	3.234	2.378	2.286	70,7	92	3,9	75	3,2	9	84	11
2003	3.257	2.375	2.269	69,7	107	4,5	93	3,9	14	107	13
2004	3.282	2.382	2.276	69,3	106	4,5	92	3,9	17	109	16
2005	3.312	2.400	2.289	69,1	111	4,6	83	3,5	13	96	14
2006 ¹	3.398	2.446	2.362	69,5	84	3,4	63	2,6	10	73	14
2007	3.445	2.507	2.443	70,9	63	2,5	46	1,8	10	56	18
2008	3.505	2.591	2.524	72,0	67	2,6	43	1,7	11	54	20
2009	3.559	2.590	2.508	70,5	82	3,2	69	2,7	18	87	21
2010	3.611	2.596	2.505	69,4	91	3,5	75	2,9	19	94	20
2011		2.610	2.520		91	3,5	75	2,9			

1) AKU ble lagt om fra januar 2006, blant annet ble aldersgrensen for å bli med i AKU senket fra 16 til 15 år.
Kilde: SSB AKU, NAV Arbeid og velferd nr 2. 2010, Revidert nasjonalbudsjett 2010

Likelønn

Som regjeringen påpeker i Soria Moria II-erklæringen, har det inntektspolitiske samarbeidet bidratt til en omstillingsdyktig økonomi, begrensede lønnsforskjeller, heving av inntektene til lavlønnsgrupper og lavere ledighet enn i de fleste andre OECD-land. Unio mener at det har vært viktig å sørge for at lavlønnsgruppene kommer opp på et anstendig nivå. Fremdeles er det likevel slik at kvinner tjener 85 prosent av det menn gjør. Som Likelønnskommisjonen har påpekt, er det de kvinnedominerte utdanningsgruppene i offentlig sektor som opplever den største verdsettingsdiskrimineringen. Det er her likelønnsgapet er størst.

Unio beklager at regjeringen i Revidert budsjett ikke gir signaler om at den vil følge opp intensjonene i Soria Moria II om å bidra med ekstra lønnsmidler for å gjøre noe med likelønnsproblematikken, slik Likelønnskommisjonen foreslo for snart to år siden. Likelønn er blinket ut som hovedsak i årtens tariffoppgjør. Likelønn er i høyeste grad et politisk spørsmål og et politisk ansvar som Unio forventer at nasjonale politikere er med på å ta. Det inntektspolitiske samarbeidet er årsaken til at det har vært mulig å skape et arbeidsliv bygget på tillit mellom staten, arbeidsgiverne og arbeidstakerne, og hvor alle tar felles ansvar for norsk økonomi. Unio forventer at regjeringen viser mot og lederskap og bidrar både økonomisk og politisk til å redusere lønnsforskjellene mellom kvinner og menn i årets oppgjør og senere oppgjør. Unio krever at regjeringen forplikter seg til en opptrappingsplan der oppgjørene i offentlig sektor tilføres ekstra midler over statsbudsjettet slik at det blir mulig å realisere likelønn. Sett bl.a. på denne bakgrunn gir reduksjonen i lønnsvekstanslaget for 2010 i Revidert nasjonalbudsjett feil signaler.

Kommuneøkonomien

Regjeringen har i denne stortingsperioden to viktige kvantitative mål for utviklingen i kommuneøkonomien som krever oppfølging i form av økte overføringer av frie midler. Det er satt et måltall for økningen i antall årsverk i helse- og omsorgssektoren. I tillegg står det i regjeringserklæringen at det skal innføres et lovpålagt måltall for antall elever per lærer. Dette måltallet er ennå ikke på plass, og bevilgningene til kommunesektoren tyder ikke på at regjeringen har ambisjoner om å sette et måltall som øker lærertettheten i skolen. I tillegg skriker sektoren etter penger til vedlikehold av nedslitte bygninger og veier.

De samlede inntektene til kommunesektoren økes reelt med 7 mrd. kroner fra 2009 til 2010. For 2011 skal de samlede inntektene øke reelt med 4-5 mrd. kroner.

De frie inntektene økes reelt med 3,5 mrd. kroner fra 2009 til 2010, justert for økt vedlikeholdsbehov pga dårlig standard på overførte riksveier samt økte kostnader knyttet til samhandlingsreformen er økningen 2,2 mrd. kroner. For 2011 skal de frie inntektene øke reelt med 2½-3 mrd. kroner. Anslagene er som vanlig justert for oppgaveendringer, dvs. at overføringen av midler fra øremerkede til frie inntekter knyttet til innlemmingen av barnehagetilskuddene ikke er medregnet.

Nær nullvekst i frie midler etter at den demografiske utgiftsveksten er dekket

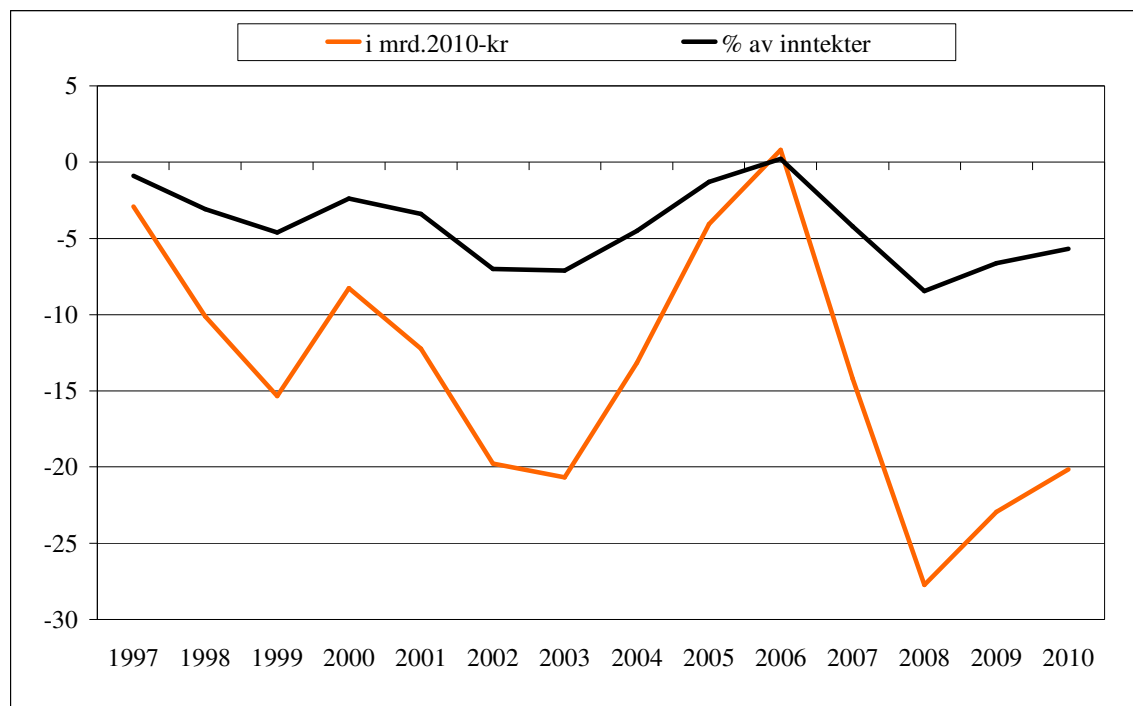
Den demografiske behovsendringen i 2011 er anslått til 2,4 mrd. kroner gitt uendret dekningsgrad. Kommunesektorens frie inntekter ventes dermed å øke mellom 0,1 og 0,6 mrd.

kroner ut over behovsveksten. Dette er svært lite med tanke på de oppgaver kommunesektoren står overfor.

Unio krevde i sitt februar-innspill til regjeringen i forbindelse med 2011-budsjettet en økning på 3 mrd. kroner i de frie midlene ut over behovsveksten. KS har i konsultasjonsmøtene med regjeringen krevd en økning i de frie inntektene på 5,5 mrd. kroner i 2011 (før behovsvekst). KS mener dette er avgjørende for å gjennomføre helt nødvendig vedlikehold i tillegg til å holde tritt med den demografiske utgiftsveksten. Innenfor et beløp på 5,5 mrd. kroner ser ikke KS at det er rom for standardforbedringer i eldreomsorg og utdanning (slik som økt personaldekning, flere sykehjemsplasser, økt lærertetthet etc).

Kommunesektoren har bak seg en langvarig periode med underskudd før lånetransaksjoner helt siden 1996, med 2006 som eneste unntak. I følge Revidert nasjonalbudsjett 2010 var underskuddet på 25,9 mrd. kroner i 2008 og på 22,2 mrd. kroner i 2009. I 2010 forventer regjeringen at underskuddet blir på 20,1 mrd. kroner. Økt gjeldsoppbygging betyr at mer må avsettes til renter og avdrag. Det gir mindre til tjenester og vedlikehold.

Figur 3: Overskudd før lånetransaksjoner, kommunesektoren samlet

Kilde: Revidert nasjonalbudsjett 2010 og tidligere nasjonalbudsjett

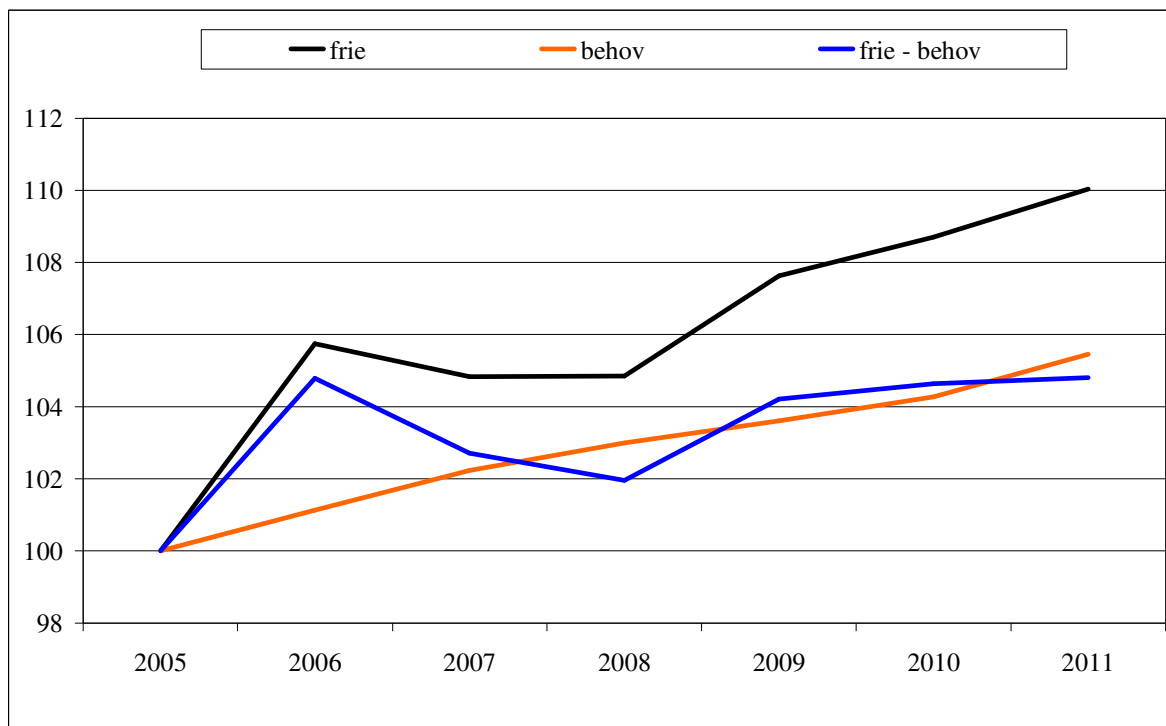
Med regjeringens opplegg vil de frie inntektene korrigert for behovsveksten komme opp på 2006-nivå i 2011 (det er i figuren lagt inn et gjennomsnitt av nedre og øvre intervall i forslaget i Kommuneproposisjonen, se tabell 5). Det startet med andre ord friskt første år i forrige stortingsperiode. Etter det har de frie inntektene korrigert for behovsveksten hatt en meget svak utvikling. Dette forklarer den trange hverdagen i kommuner og fylkeskommuner på områder som skole, helse og vedlikehold.

I Soria Moria-erklæringen for forrige periode ble det lovet en flerårig og forpliktende opptrappingsplan for å rette opp en langvarig underfinansiering av kommunesektoren. Dette ble aldri

innfridd. For inneværende periode sier Soria Moria-erklæringen bl.a.: ”Kommunesektorens frie inntekter skal styrkes betydelig i løpet av stortingsperioden slik at tilbudet innen barnevern, skole og pleie og omsorg kan bedres”. Opplegget for 2011 innfrir ikke dette løftet.

I rettferdighetens navn skal vi ikke glemme barnehageutbyggingen. Denne har vært gjennomført med øremerkede midler. Her har det vært en utvikling de færreste trodde ville vært mulig for noen år tilbake. Se egen omtale av opplegget for 2011 lenger bak.

Figur 4: Kommunesektorens frie inntekter korrigert for oppgaveendringer. Faste priser, indeks 2005 = 100

Fortsatt underfinansiering av fylkeskommunene

Tabell 5 viser realveksten i frie inntekter i 2010 og 2011 fordelt mellom primær- og fylkeskommuner, sammenliknet med behovsveksten¹. Regjeringens forslag for 2011 innebærer en

Tabell 5. Frie inntekter korrigert for oppgaveendringer, fylkes- og primærkommuner. Endring fra året før, mill. 2010-kr*

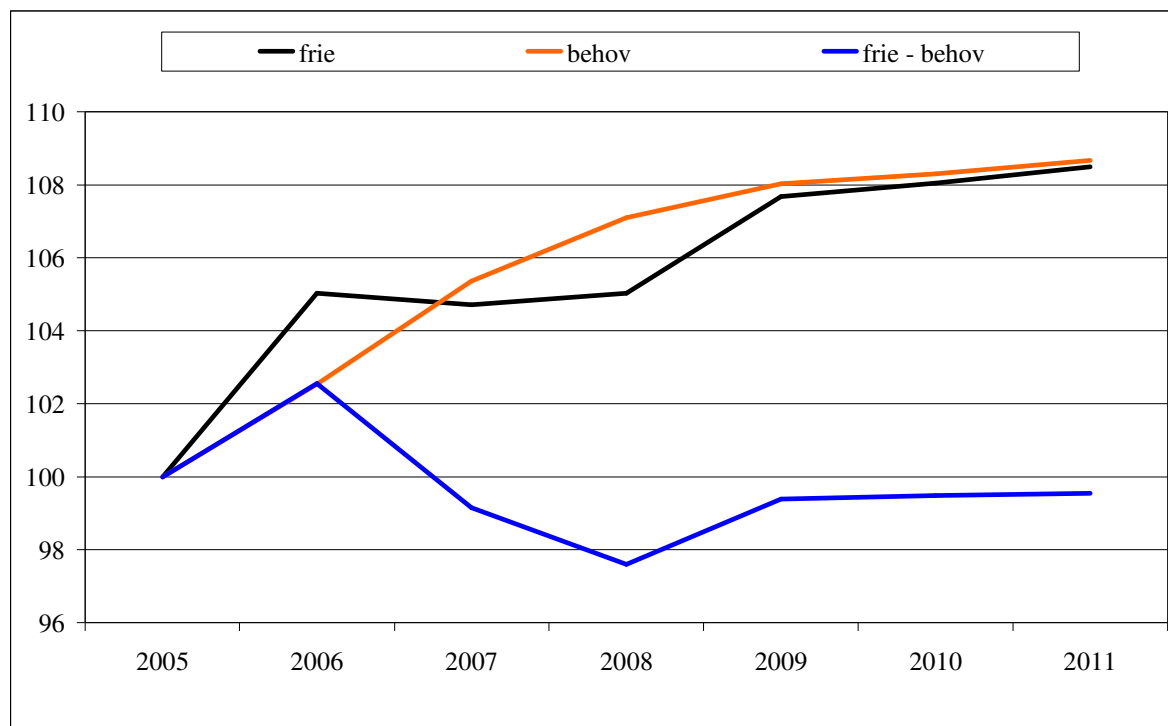
	2010		2011	
	Primær	Fylke	Primær	Fylke
Frie inntekter	2073	164	2300-2800	200
Behovsvekst	1251	123	2236	174
Netto inntektsvekst	822	41	64-564	26

*Tallene er korrigert for den samlede oppgavevekst i 2010, inklusive økt vedlikeholdsbehov pga dårlig standard på overførte riksveier samt økte kostnader knyttet til samhandlingsreformen.

¹ For 2010 er behovsveksten regnet uten barnehager da denne sektoren fikk sine midler via øremerkede tilskudd fram til og med dette året.

økning i de frie inntektene etter behovsvekst for fylkeskommunene per innbygger på 5 kroner og 29 øre. Dette skal bl.a. brukes til å stoppe frafallet i videregående skole.

**Figur 5: Fylkeskommunenes frie inntekter korrigert for oppgaveendringer.
Faste priser, indeks 2005 = 100**

Fylkeskommunene har opplevd en underfinansiering av behovsveksten gjennom de fleste årene etter at veksten i ungdomskullene tok til fra 2002. Fylkeskommunene ligger nå på en lavere behovsdekning enn i 2005. Resultatet av denne langvarige underfinansieringen er svekket lærertetthet, økt frafall samt sentralisering av skolestrukturen og nedlegging av en rekke programtilbud, særlig innen yrkesfaglige retninger.

Behov for økte kommunerammer i 2011

Dersom regjeringserklæringens mål om bedret kommuneøkonomi og styrket kommunalt tilbud skal kunne etterleves i innværende stortingsperiode, er det helt nødvendig at kommunesektoren gis en markert styrking i 2011-budsjettet. Dette må være en reell styrking ut over behovsveksten, og ut over tilfanget av nye oppgaver. Det må videre være en styrking som kompenserer for den svake inntektsutviklingen kommunene opplever i 2010.

Unio krever at kommuneøkonomien må styrkes med reelt 2-3 mrd. kroner ut over Kommuneproposisjonens rammer. Av dette må minst 0,5 mrd. kroner brukes til en økning i rammene for fylkeskommunene.

Barnehager

Unio beklager at regjeringen ikke har villet avvente en fullt utbygd og stabilisert sektor før en innlemmer barnehagetilskuddene i inntektssystemet for kommunene.

Det vises til at målet om full barnehagedekning er nådd ut fra gjeldende regelverk om rett til barnehageplass, ved at ingen barn som hadde rett på plass sto på venteliste per september 2009. Dette er et noe avgrenset syn på hva som skal anses som full dekning. Erfaringen fra de siste årene er at etterspørselen etter barnehageplass hele tiden er økende, ved at en stadig økende andel av foreldrene ønsker plass i barnehage for sine barn. Denne trenden er langt fra uttømt. Videre har en fortsatt ikke kommet ned til makspris II for foreldrebetalingen, noe som først antas å finne sted i 2012. Den gradvise reelle prisreduksjonen, ved at nominell makspris holdes uendret, vil medføre en ytterligere stimulans til økende etterspørsel de kommende årene.

Økende etterspørsel vil, pga. foreldrenes lovfestede rett til barnehageplass for sine barn, medføre et økt press på kommunene innenfor de gitte økonomiske rammene. Så lenge disse ikke økes i takt med den økende etterspørselen, vil resultatet bli et økende press i retning av billigere barnehage tilbud med svak kvalitet. Dette vil gi en utvikling klart i strid med de målsettingene som er satt opp i den kvalitetsmeldingen som nylig er behandlet av Stortinget.

Denne utfordringen må møtes på to måter. Dels må de økonomiske rammene settes slik at det blir rom for kommunene til å møte etterspørselsveksten uten å redusere kvaliteten. Etter innlemmingen kan dette bare skje ved at rammene for de frie inntektene økes vesentlig mer enn den beregnede behovsveksten gitt uendret dekningsgrad. Dette må innebære en økning i 2011-rammene ut over kommuneproposisjonens forslag.

Det er samtidig viktig at det blir gitt klare lovhjemlede standardkrav for å motvirke en nedbygging av kvalitetsnivåene. Slike standardkrav er også nødvendige for å unngå at den vedtatte økning i private barnehagers krav på støtte ut over egne kostnader skal medføre en økning i eierinntekter (gjørne kanalisert gjennom husleieøkning i eget firma etc) i stedet for en bedring i lønns- og arbeidsforhold. Uten slike standardkrav er det stor fare for at kommunene vil redusere ressursinnsatsen i egne barnehager, for derigjennom å redusere sine betalingsforpliktelser også for de private barnehagenes del.

Unio vil derfor be om at Stortinget påpeker overfor regjeringen nødvendigheten av at klare standardkrav er på plass i god tid før 2011.

Revidert budsjett 2010 innebærer en reduksjon i utbyggingsambisjonen, fra 7200 til 7100 helårsplasser. En økende andel av plassene vil tilfalle de minste barna, slik at utgiftene pga. utbyggingen fortsatt vil øke noe. Videre ble det i 2009 bygd 10.100 helårsplasser, mot budsjettet 11.500 plasser. Dette gir innsparing i drifts- og skjønnstilskuddene i 2010. Samlet sett gir dette en reduksjon i barnehagetilskuddene for 2010 med 122 millioner kroner i revidert budsjett. Dette beløpet skulle vært kanalisert til svært påtrengende kvalitetstiltak i sektoren. Nå blir de inndradd.

Unio mener det helt nødvendig at staten også videre framover styrker sine avsetninger til finansiering av kvalitetsfremmende tiltak i barnehagesektoren. Dette behovet blir ikke borte ved overføringen av finansieringsansvaret til kommunene, snarere vil behovet for statlige tiltak bli styrket av denne overføringen.

Grunnskole og videregående opplæring

Den kontinuerlige økningen en har hatt i gjennomsnittlig gruppestørrelse i ordinære kommunale grunnskoler bremses opp rundt årene 2005-2006. Etter dette har en derimot ikke fått gjennomført den reduksjonen i antall elever per lærer som ble lovet både i Soria Moria I og Soria Moria II.

En viktig årsak til denne utviklingen er at den svake lærertettheten i de kommunale grunnskolene i stor grad vanskeliggjør tilpasset opplæring. Elever som har behov for spesiell tilrettelegging er derfor i stadig større omfang nødt til å få særskilte vedtak for å få tilrettelagt undervisningen. Det en har sett de siste årene, er at dette medfører en økning i andelen elever som har krav på særskilt undervisning. Dette bidrar i sin tur til ytterligere ressursproblemer for den ordinære undervisningsdel.

I videregående opplæring har en over flere år opplevd en reduksjon i undervisningsressursene, som svekker lærertettheten i undervisningen (dessverre mangler en her et datagrunnlag som omfatter lærertimer, slik at dette ikke lar seg avlese i offisiell statistikk). Tiltakene omfatter dels nedlegging av skoler (sammenslåinger etc) og dels en reduksjon i tilbudet av de mest ressurskrevende yrkesrettede programmene. Videre er det en økende bruk av lærerløse timer (som registreres som "undervisning" dersom det foreligger et forhåndslaget opplegg for de lærerløse timene) og økende omfang av sammenslåing av teoritimer for yrkesfaglige elever. Det siste bidrar i sterk grad til økende frafall fra disse studieprogrammene.

For hele grunnopplæringens del er det derfor et akutt behov for sentrale retningslinjer som setter klare standardkrav for undervisningskvaliteten. I Soria Moria II ble det varslet lovfestede nedre grenser for lærertetthet (maksimal gruppestørrelse). Det foreligger fortsatt ingen kjent timeplan for når dette er tenkt gjennomført.

Så lenge et slikt tiltak ikke er gjennomført, vil tendensen til stadig svekket ressurstilgang for grunnskolen og for videregående opplæring vedvare. Det er snarere grunn til å tro at denne negative tendensen vil forsterkes, jo svakere lærertetthet en får i praksis i forkant av lovfestingen, jo sterkere press kan kommunesektoren rette mot departementet for å få de nedre grensene satt så lavt som mulig. Det haster derfor med å få gjennomført dette løftet fra Soria Moria II. Unio krever at et lovutkast foreligge senest høsten 2010.

Kostnadsnøkkelen for grunnskolen foreslås nå endret slik at bostedskriteriene vil spille en svakere rolle enn tidligere. Årsaken er at en går bort fra en modell basert på normativ skolestruktur med begrensninger på klassestørrelse og reisevei. Dette begrunnes med at klassesdelingsreglene er bortfalt, noe som skal stille kommunene friere til å tilpasse sin skolestruktur.

Faktum er at klassesdelingsreglene fremdeles har en funksjon som en skranke mot innsparinger, og at dette uansett ikke endrer byrden ved lange transportavstander for skoleskyss. De foreslåtte endringene lar seg derfor ikke begrunne annerledes enn som et politisk ønske om å legge et økonomisk press for sentralisering av eksisterende skolestruktur. Vi minner om at Stortinget har uttalt seg klart om at endringen i klassesdelingsstallet ikke skal brukes i innsparende øyemed. Vi synes det bør reageres mot at et slikt ønske fra Stortinget motarbeides ved det nye forslaget til kostnadsnøkler for skolesektoren.

At en inkluderer nøkler for antall innvandrerelever i kostnadsnøkkelen, er et fornuftig tiltak som reflekterer en faktisk kostnadsulikheter som dagens system ikke vektlegger.

Vi er samtidig fornøyd med at en utsetter innføring av nye kostnadsnøkler for fylkeskommunene. Vi er enig i at det er behov for langt bedre analyser av kostnadsulikheter i videregående opplæring enn det Borge-utvalget leverte, og at det er behov for å framskaffe gode data på enhetsnivå.

Utsettelsen begrunnes dessuten med behov for analyser for fagskolenes del. Dette er et viktig og positivt signal. Dersom midlene til tekniske fagskoler skulle følge de ordinære fordelingsmekanismer i dagens inntektssystem, slik det ble varslet fra 2011, ville det lett medført en rask nedbygging av dette tilbudet. Vi er derfor fornøyd med at en inntil videre opprettholder den historiske fordelingen av disse midlene.

Samhandlingsreformen

Unio støtter arbeidet med en samhandlingsreform i helsesektoren, men vil peke på at mange av tiltakene vil få konsekvenser for finansieringen av helsetjenestene. For å nå målet om bedre samhandling og helhetlige tjenester er det ikke tilstrekkelig bare å øke antallet fastleger og antall plasser i sykehjem. Reformen må innebære en generell økning av antall ansatte med helsefaglig kompetanse. På den måten kan man sikre faglig bredde, gode, effektive og koordinerte tjenester med rett dimensjonering. Økt innsats for kunnskapsbasert praksis, forskning og fagutvikling må sikres, også i kommunene. Kommuneøkonomien må dermed styrkes for at kommunene skal kunne ha mulighet til å bidra til at intensjonene i samhandlingsreformen blir innfridd etter planen.

Det er positivt at regjeringen øker bevilgningen til tilskudd til stimulering av lokalmedisinske sentra og kommunesamarbeid med 40 mill. kroner. Unio mener samhandlingsreformen ikke inneholder klare nok grep for å sikre en god og tilstrekkelig rehabiliterings- og habiliteringstjeneste. Opptreningselementet i rehabiliteringen må styrkes. En styrking av rehabiliteringsområdet i kommunene er av vesentlig betydning dersom man skal lykkes med samhandlingsreformen. Rehabilitering må derfor være et viktig element i de utviklingsprosjektene som nå tildeles støtte.

Avvikling av refusjon for poliklinisk fysioterapi

Stortinget vedtok å avvikle refusjon for poliklinisk fysioterapi fra 1. januar 2010. I statsbudsjettet ble midler tilsvarende uttaket fra folketrygden i 2007 overført som rammetilskudd til de regionale helseforetakene. Helseforetakene har valgt å fordele midlene etter inntektsmodellen de benytter, ikke i forhold til refusjonen det enkelte sykehus har hatt. Dette innebærer at sykehus som har hatt refusjon, ikke har vært sikret overføringer tilsvarende refusjonen de ville ha fått i 2010. Fordelingsmodellen har slått svært uheldig ut for enkelte helseforetak. Helse Sør-Øst har erkjent dette, og har tildelt omstillingstilskudd for 2010 tilsvarende 75 prosent av det inntektsbortfallet ordningen representerer til de sykehusene som fikk vesentlig mindre overføringer enn det beløpet tidligere refusjon utgjorde.

Det er i Helse Midt-Norge konsekvensene er størst for 2010. Dersom Helse Sør-Øst ikke viderefører omstillingstilskuddet for 2011, vil endringen også få store konsekvenser der. I

oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene er det stilt krav om at tilbudet med poliklinisk fysioterapi skal opprettholdes. Enkelte helseforetak har lagt ned behandlingstilbud og anslag viser nå at flere tusen pasienter vil miste sitt behandlingstilbud grunnet denne endringen. Regjeringen foreslår nå å øke rammebevilgingene til de regionale helseforetakene med 8 millioner kroner grunnet større poliklinisk aktivitet enn beregnet. Unio forutsetter at disse midlene overføres de helseforetakene som tidligere har hatt refusjon for poliklinisk fysioterapi. Dette for å sikre videreføring av behandlingstilbudene, slik også Stortinget har forutsatt.

Økonomiske insentiver som ISF-refusjon og egenandeler er prioriteringsverktøy. Når det i 2009 ble innført ISF-refusjon for enkelte polikliniske tjenester, men ikke på alle, gir det prioriteringskonsekvenser i helseforetakene. Avviklingen av refusjonen for fysioterapi og innføringen av ISF-refusjon for enkelte tjenester fører til en nedprioritering av polikliniske helsetjenester utført av blant annet fysioterapeuter og ergoterapeuter.

Forskning og høyere utdanning

Opprinnelig 2010-budsjett innebar en reell reduksjon på 322 millioner kr for høyere utdanning (universiteter og høyskoler). Unio protesterte mot en slik nedkutting av budsjettene, særlig fordi en nå har økende årskull i de aldersgrupper som naturlig søker seg inn mot slik utdanning.

Unio krever at det bevilges 250 millioner kroner til opprettelse av 5000 nye studieplasser som er fullfinansierte fra første dag. Dette for at institusjonene skal kunne ta imot det rekordhøye antallet søkere til høyere utdanning. Tall fra samordnet opptak viser at tilstrømmingen til høyere utdanning fortsetter i omtrent samme takt som i 2009. Søkertallene i 2009 og 2010 er de høyeste siden midten av 1990-tallet. Samtidig viser fremskrivninger fra SSB at ungdomskullene vil fortsette å øke frem til 2015 og antallet personer i aldersgruppen 20-29 år vil stige med nesten 100 000 frem til 2020. Vi etterlyser også en plan for hvordan regjeringen vil imøtekomme yngrebølgen i årene som kommer både i form av opptak og opprusting av nødvendig infrastruktur.

Politiet

I budsjettet for 2010 ble bevilgningen til politi og påtalemyndighet økt med til sammen 1,3 mrd. kroner i forhold til saldert budsjett 2009. Regjeringen mente at budsjettet la til rette for at flere sentrale områder for politiets virksomhet kunne styrkes.

Unio mente at tildelingen for 2010 kunne gi en liten økning til drift. Tilbakemeldinger fra politidistriktene viser imidlertid at situasjonen ikke er slik. Årsaker til dette er blant annet detaljnivået - og omfanget av øremerking fra justisdepartementets side, og den store økningen i straffesaksutgifter de siste årene. Dette medvirker til at budsjettildelingen for 2010 ikke kompenserer for den reelle lønns- og prisveksten.

Politidirektoratet har trukket 180 millioner fra budsjettet slik at satsingen på politiets IKT-systemer kan starte etter mange år med manglende investeringer. Dette er nødvendig, men pengene skulle vært gitt ved særskilt tildeling.

I tildelingene til politiet er det ikke i tilstrekkelig grad tatt hensyn til at driftskostnadene de siste årene har økt kraftig. Spesielt er straffesaksbehandlingen blitt mye mer kostbar enn tidligere. Gjentatte behandlinger av saker og en "ny type" kriminelle med internasjonalt og organisert tilsnitt legger beslag på mye ressurser. Et eksempel på dette er prosjekt "Grenseløs" som krever økte utgifter for involverte politidistrikt. På nåværende tidspunkt sitter 75 personer fra blant annet Chile, Polen og Serbia i varetekt flere steder i landet. Det er store personellmessige og økonomiske kostnader knyttet til transporter til og fra rettssalen, samt til bruk av tolk i alle avhør og rettsmøter. I tillegg er det knyttet store utgifter til innhenting av trafikkdata.

Den eneste muligheten til å balansere budsjettet er å skjære ned på antall stillinger. Flere politidistrikt varsler omfattende kutt i antall politistillinger. Eksempler på dette er at Hordaland må redusere eller holde ledig 70 stillinger, Asker og Bærum 50, Østfold 30, Follo 30 og Romerike 48 stillinger. Oslo politidistrikt har innført ansettelsesstopp.

Politihøgskolen øker opptaket til 720 studenter for å sikre at vi innen 2020 har en politidekning på 2,0 per 1000 innbyggere. Det er videre satt av penger i budsjettene til å ansette studentene som uteksamineres i år. På grunn av budsjettsituasjonen er Unio bekymret for om det lar seg gjøre å ansette nyutdannede polititjenestemenn i mange av distriktene.

Dersom budsjettsituasjonen fortsetter slik som i år, eller at tildelingene i fremtiden reduseres ytterligere, er Unio meget bekymret for situasjonen angående det økte antall studenter som skal uteksamineres. Med slike rammer vil ikke politidistriktene kunne ansette flertallet av disse. Dette vil gjøre det vanskelig å nå målet om en politidekning på 2,0 per 1000 innbyggere innen 2020.

Unio beklager sterkt at budsjettene fører til økt fokus på omorganisering og sentralisering av politiets tjenester. De økonomiske rammene gir ikke rom til å yte befolkningen den tjenesten de forventer og har krav på. Dette gjelder spesielt politiets personellmessige ressurser, samt kapasitet til beredskap og tilgjengelighet. Slik situasjonen er i dag er det vanskelig for politiet å fungere etter prinsippene for et lokalt forankret politi som også understrekes i den siste Politirollemeldingen.

Med bakgrunn i ovennevnte mener Unio at den budsjettmessige situasjonen for politidistriktene og særorganene ikke har utviklet seg slik som Storting og regjering har lagt opp til. Det er viktig at politiet har nok ressurser og kompetanse til å forebygge og redusere alle former for kriminalitet, fra de mer bagatellmessige ordensforstyrrelser til alvorlig og organisert kriminalitet. I tillegg er det viktig at politiet har kapasitet til å bidra effektivt til å opprettholde tryggheten i samfunnet og respondere når publikum har behov for hjelp og service.

Unio mener at en tilleggsbevilgning på 200 millioner er nødvendig for 2010. Dette vil bidra til at bemanningssituasjonen i distriktene kan opprettholdes og at politiet kan tilby befolkningen en hensiktsmessig og forsvarlig tjeneste.

Den norske kirke

Revidert budsjett for 2010 viser at regjeringen ikke tar de mange meldingene fra presteskaper på alvor. Forslaget har ingen tiltak som vil øke satsningen på prestetjenesten og folkekirka. Flere bispedømmer planlegger nedskjæringer. Antall prestestillinger vil gå ned. Tall for 2009

viser at antall faste prestestillinger går ned og at tallet på medlemmer per prest øker. Utrekninger viser at tallet på medlemmer per prest øker fra om lag 2800 i 2007 til om lag 3000 per prest i 2009. Til sammenlikning er talet på medlemmer per prest i Danmark om lag 2200.

Dette viser at arbeidspresset på hver enkelt prest øker. Det er forskjell bispedømmene i mellom, men tallene viser at presset på prestedtjenesten øker mest i folkerike områder som Borg, Oslo og Stavanger.

Regjeringen er opptatt av at en skal redusere tallet på prestestillinger så en innenfor rammene kan finne rom for gode personaltiltak som seniorpolitikk og tilpassa tjenester. Mange bispedømmer tar dette på alvor og har gjennomført eller er i ferd med å gjennomføre reduksjoner i tallet på prestestillinger.

Denne utviklingen står dårlig til de politiske målsettingene som regjeringa har gitt uttrykk for i Soria Moria II: ” *Vi vil legge til rette for at Den norske kirke fortsatt kan være en åpen og inkluderende folkekirke med plass for ulike religiøse behov og ulike teologiske retninger, og med bred forankring blant medlemmene... Regjeringen vil øke tallet på preste- og diakonsstillinger*”.

Vennlig hilsen
Unio

Anders Folkestad
Leder

Erik Orskaug
Sjeføkonom

Kopi:

Arbeids- og sosialkomiteen
Familie- og kulturkomiteen
Helse- og omsorgskomiteen
Justiskomiteen
Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen
Parlamentariske ledere
Partigruppene på Stortinget

Unio har 285.000 medlemmer : lærere, lektorer, førskolelærere, sykepleiere, forskere, politi, prester, fysioterapeuter, ergoterapeuter, diakoner, skatterevisorer, konsulenter og ledere

Unio vil sikre og videreutvikle velferdsstaten og samfunnets fellesverdier : sikre full sysselsetting : øke forskningen : kjempe mot offentlig fattigdom og privatisering av sentrale offentlige tjenester : øke verdsettingen av utdanningsgrupper i offentlig sektor : sikre gode trygde- og pensjonsordninger

Unio

UTDANNINGS
FORBUNDET

FORSKER
FORBUNDET

POLITIETS
FELLESFORBUND

 Presteforeningen

 Det Norske Diakonforbund
The Norwegian Association of Deacons

Skatterevisorenes Forening